

ЗМІНИ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перехід до інформаційної економіки і стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій стали новим етапом генезису концепції людського розвитку, зумовлюючи суттєві зміни у змісті праці та підходах до її організації, розвиток технологій дистанційного навчання, суттєві зміни в сфері охорони здоров'я, пов'язані з технологічним розвитком, спрямовані на збільшення можливостей збереження здоров'я, зростання тривалості життя, розширення/звуження доступу до медичних послуг.

Розширення можливостей людського розвитку в сучасних умовах об'єднує два ключові аспекти: якісний – зростання різних можливостей для розвитку, які не були доступні попереднім поколінням; кількісний – збільшення чисельності людей, які можуть прожити довге та щасливе життя, отримати достатній рівень знань, щоб досягнути гідного рівня життя. Не випадково Доповідь про людський розвиток 2016 р. має назву: «Людський розвиток для всіх і кожного».

Про розширення можливостей людського розвитку у кількісному вимірі свідчить те, що до 2015 р. світу вдалось вирішити деякі проблеми, які 25 років тому здавались страшними і невіршуваними. Навіть незважаючи на те, що населення світу зросло на 2 млрд. осіб – з 5,3 млрд. у 1990 р. до 7,3 млрд. у 2015 р. – більш, ніж 1 млрд. осіб уникнуло крайньої бідності, 2,1 млрд. осіб – отримали доступ до покращених засобів каналізації, а понад 2,6 млрд. – до покращених джерел питної води [4].

Незважаючи на значну нерівномірність можливостей людського розвитку у світі, поступовий перехід до інформаційної економіки відбувається в більшості країн, і це передусім пов'язано з тим, що доступ до Інтернету завдяки сучасним технологіям з'являється в найбільш віддалених регіонах.

Як справедливо стверджує професор Грішнова О.А. [1, с. 92], для сучасних економічних систем характерна інтелектуалізація виробництва, активний розвиток сфери послуг і широке використання інформаційно-комп'ютерних технологій, що породжує тенденцію до зміни співвідношення між фізичним і людським капіталом на користь останнього.

Концепція людського розвитку характеризується такими принциповими особливостями: 1) акцентування уваги на активності людей як суб'єктів процесу свого власного розвитку; 2) увага не лише до реальних або потенційних працівників, а до всіх людей загалом, включаючи непрацездатних та економічно не активних; 3) постійний моніторинг і аналіз

реалізації можливостей людського розвитку, широкий горизонт аналізу; 4) підхід до освіти як до процесу, що має самостійну цінність, як до важливої складової загальної культури людства, а не лише як до умови покращання продуктивних здібностей людей; 5) визнання високої значимості невиробничої активності жінок, підтримка рівноправності жінок у суспільстві та підвищення їх статусу; 6) надання пріоритетності тим секторам, які сприяють підвищенню якості життя, не впливаючи, однак, безпосередньо на виробництво доходу (житлове будівництво, охорона навколишнього середовища, санітарія тощо); 7) підтримка не лише з боку економічних та фінансових інститутів, але і з боку неурядових, громадських організацій, церкви, закладів культури тощо [3, с. 80-81]. В умовах переходу до інформаційної економіки зростають можливості людського розвитку в сфері освіти та соціально-трудовій сфері, пов'язані з поширенням інформаційно-комунікаційних технологій. При проведенні моніторингу можливостей людського розвитку в сучасних умовах обов'язково необхідно враховувати такі індикатори: частка населення, яке має доступ до мережі Інтернет, рівень поширення технологій дистанційного навчання, частка працівників, які здійснюють трудову діяльність на умовах дистанційної зайнятості, рівень впровадження інформаційних технологій на підприємствах, частка витрат на навчання в загальних витратах на персонал та ін.

Таким чином, можливості людського розвитку в умовах переходу до інформаційної економіки ми розглядаємо як наявність умов в сфері освіти, охорони здоров'я та соціально-трудовій сфері, сприятливих для зростання людського вибору, подальше розширення яких відбувається, зокрема, за рахунок імплементації цифрових технологій в усі сфери життя.

В сучасних умовах розширення можливостей людського розвитку на основі поширення інформаційно-комунікаційних технологій є важливим соціально-економічним пріоритетом країни, який має виняткове значення для забезпечення збалансованого розвитку національної економіки, інноваційного розвитку соціально-трудової сфери, подолання системної кризи.

Адже щоб відродити Україну, здійснити бажані соціально-економічні перетворення, потрібно зберегти і розвинути людський, інтелектуальний та соціальний капітал нації. А для цього необхідна відповідна продумана державна політика в галузі освіти, зайнятості, соціального розвитку, регулювання міграції, яка б враховувала світові тенденції і мала б на меті інтеграцію України в міжнародний поділ праці не як донора висококваліфікованої та реципієнта низькокваліфікованої робочої сили, а як незалежної, прогресивної, цивілізованої європейської країни [2, с. 40].

Література

1. Гришнова Е.А., Азьмук Н.А. Развитие человеческого капитала и трансформация форм занятости: взаимовлияние и

- взаимообумовленість / Е.А. Гришнова, Н.А. Азьмук // Демографія і соціальна економіка. - 2014. – № 1(21). – С. 85–94.
2. Гришнова О.А. Людський, інтелектуальний і соціальний капітал України: сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку / О. А. Гришнова // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – 2014. – № 1 (7). – С. 34–40.
 3. Людський розвиток: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.
 4. Цели развития тысячелетия: доклад за 2015 год. Нью-Йорк [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/ru/millenniumgoals/mdgreport2015.pdf>.

Гідна праця: теоретико-методологічні засади та практичні напрями розвитку соціально-трудова сфери

УДК 351:84

Лопушняк Г.С.,
д-р. екон. наук, професор,
професор кафедри управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

**РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ**

Однією з важливих компонент забезпечення гідної праці є система соціального захисту економічно активного населення, оскільки основні її складові безпосередньо впливають на створення необхідних для цього умов. Зокрема, соціальне забезпечення через систему соціального страхування має забезпечити всім працюючим захист від існуючих ризиків: безробіття, хвороби, травми, а також гарантувати кожному працівникові належне пенсійне забезпечення, яке дозволить задовольнити раціональні потреби людини. Інша складова вищевказаної системи – державні гарантії забезпечення соціальних прав покликані гарантувати економічно активному населенню вільний вибір професії, місця праці та гідну оплату за свою працю.

Аналіз системи соціального захисту в Україні показав (додатково див. [2, с. 272-281; 3, с. 11-14]), що вона не є достатньо ефективною та не відповідає концепту гідної праці, оскільки не виконує вище викладених зобов'язань. Розмір прожиткового рівня істотно занижений, через що занижена і мінімальна заробітна плата, а також і виплати в рамках соціального страхування. Відповідно через низький рівень мінімальної заробітної плати середні доходи більшості домогосподарств в розрахунку на